

Kto je kto v ilustrácii

Aj takto možno chápať situáciu v súčasnej slovenskej ilustrácii pre deti; ktorú od 2. 6. do 10. 7. 2005 v bratislavskej Bibiane navodzuje bilančná výstava pre našu kolekciu na Bienále ilustrácii Bratislava (BIB). Dvadsať ročník známej medzinárodnej výstavy BIB je teda na spadnutie (otvorí sa začiatkom septembra 2005) a verejnosť má zatiaľ možnosť zamyslieť sa nad našim vkladom do tohto podujatia.

O možnosť vystavovať na BIB 2005 sa uchádzalo spolu 25 ilustrátorov, ktorí sa predstavujú originálnymi ilustráciami (zhruba 200 diel) z vydaných kníh pre deti za ostatné dva roky. Odborná porota vybrala 18 ilustrátorov, ktorých diela nás budú reprezentovať v celosvetovej konkurencii na BIB 2005.

Výstava na prvý pohľad sľubuje bohatosť vizuálnych parafráz literárnych diel. Čas, ktorý s vystavenými dielami strávime, však postupne ochabuje našu pozornosť v tom zmysle, že vizuálny a umelecký zážitok z viacerých príspevkov neposkytuje prekvapenie, novú skúsenosť alebo nečakané odhalenie poetického tajomstva.

Priamo toto stanovisko vyjadrila odborná porota tým, že vyradila ilustrátorov, ktorých tvorba sa neukázala hodnou súperiť so svetom (**D. Bacmaňáková-Dicová, M. Knapp, Z. Nemčíková, J. Niňaj, M. Regitko, A. Wagnerová**).

Kto je kto v ilustrácii? Kto sa trochu o vizuálnu stránku detských kníh zaujíma, tak to vie. Ilustrátori v detskej knihe už svoju stopu zanechali a viacerí len z množujú už vypovedané. Z tých lepších vyradených sa už asi "prejedol" **M. Kellenberger**. O čo je však umelecky lepšia staromódna impresívna **M. Dusíková**, ktorá pôsobí v Taliansku? A neprestávam sa čudovať nad tým, čo zaujalo porotu na **J. Martiškoví**, že sa už štvrtýkrát po sebe na BIB kvalifikoval? K "čudným nomináciám" treba prirátat aj mená **T. Vicen** a **M. Snopek**.

Z už ocenených na BIB netreba predstavovať skvelú **J. Kiselovú-Sitekovú** alebo vizionára **P. Uchnára**. Odpoveď na otázku kto je kto v ilustrácii však tentoraz "skomplikovala" autorská dvojica **D. Kállay** a jeho manželka **K. Štanclová**, ktorí spoločne ilustrovali Andersenove rozprávky v knižnom skvoste vydavateľstva Slovart. Namiesto partnerského dialógu ponúkajú však jednu koncepciu. Lebo Štanclová sa svojej ilustrátorskej poetiky v tomto prípade už celkom vzdala.

Asi najväčší pokrok vo svojom ilustračnom vývoji (tak trochu smerom k "totalnej bilderbuchovej" ilustrácii niektorých Japoncov) urobil **E. Paľo**. Sviežo dravé a výtvornosť ohýriace zvieracie "portréty" si vynucujú vo výstavnej sále väčšiu pozornosť ako väčšina prezentovaných autorských štýlov. Hoci ťažko možno porovnávať ilustrácie pre mladšie deti s ilustráciami povestovej literatúry, ktorej vysokú kvalitu spoluuvytvára aj **M. Kopták** či **D. Moravčíková** (nevystavuje originály).

Doslova postmodernej ilustrácie pre deti je u nás málo. Sviežosťou predstáv sa už do povedomia zapísal **T. Čepeck** a ešte bláznivejšou grotesknosťou **M. Matlovičová**. Čo všetko dokáže vykúziť hravá linka v podaní **A. Augustína!** Už prostredníctvom súťaže Najkrajšie knihy Slovenska 2004 upútala ocenená **H. Nagliková** (Cena MK SR za vynikajúce ilustrácie). Je sama aj autorkou publikácie **Es-ter** a **Albatros**, ktorá "je zvláštna svojím subtilným riešením koncepcie celej knihy. Práve svojím neobvyklým a novým riešením prináša niečo osviežujúce pre celú kategóriu literatúry pre deti a mládež" (**D. Kállay**).

Neochabuje osobitá farebnosť a lyrická štylizácia **J. Lengyela** a zárukou petickej ilustračnej kvality je tvorba **P. Čisáríka**. Duši dieťať a asi ulahodí roztopašnosť obrazových vizíí zvierat **P. Štelingerovej-Hilbert**, ktorá má šťastie aj na knižnej realizácii. Na rozdiel od sľubného **D. Ursinyho**, ktorého interpretáciám Dobšinského rozprávok knižná podoba uškodila!

Celkove počet vybraných ilustrátorov na BIB 2005 nie je merateľný prínosom a nápaditosťou, ktorou naša súčasná ilustrácia veľmi nehyří. Majme na pamäti však skutočnosť, že hovorme o knižne realizovanej ilustrácii a nie o umeleckých projektoch. Na ilustrácii a na celkovom esteticko-vizuálnom vyznení (krásnej) knihy sa podieľa aj knižný vydavateľ a ním zainteresovaný na projekte grafický dizajnér. A v tomto kolektívnom chápaní knižného projektu, v ktorom je ilustrácia len jeho súčasťou (i keď podstatnou!), za svetom zaostávame vari najviac. Príkladom renesancie môže byť spomínaná kniha **H. Naglikovej**.

ANDREJ ŠVEC